

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА ГОДИНУ

1882.

ГОДИНА ХІУ.

БИБЛ
БР
ПЕТРА СТ
НО

Уредио и издао :

Никола Ђ. Вукићевић.

У СЕМБОРУ.

Штампарја Ф. Витермана.

1882.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

1988

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Универзитетска библиотека

Београд

САДРЖАЈ.

ЧЛАНЦИ, РАСПРАВЕ И ИЗВЕШТАЈИ.

Положај учитеља према наставном програму садање школе. Од М. Петровића 2. 17. 33. Читање описа 5. Из школског живота. Од Г. В. I. 7. II. 37. III. 38. IV. 181. Нова важна наредба кр. угар. министра просвете 8. 27. Телефон 10. 29. † Панчевкиња Персида Николићка. Од К. 21. Седница нар. школског савета од 15. (27.) Јан. 1882. 22. Како се предузимају дидактичне поуке, што се у читанкама нашим налазе 23. Изображавајмо себе, да можемо друге изображавати Од Ст. Коњовића 23. О домаћим задаћама. Од Н. К. Максимовића 35. 55. Привикавање на ред и рад у школи. Од Е. Бока. 39. 58. Пештера на острву Форментари 40. Разлика у сатима 41. Школске штедионице. Од — 49. Упутство за читање и учење песама. Од В. 53. Строгост суровост, благост слабост 57. Наш домаћи обрт 60. Практична употреба сунчане топлоте 62. Поздрав као васпитно средство. Од М. П. 65. Школске штедионице. Од Г. В. 68. Преписивање у народној школи. Од В. 70. Школе у Шведској 72. 89. Како се саставља хербар 74. Стање школства у петроварадинском округу. Од Ђ. А. 75. Фридрих Фребел 81. Седница снд школског савета од 10. (22.) марта 1882. 84. Писање по казивању. Од В. 84. Учитељице и школе. Од Живојина Миладиновића II. 87. 102. Пред ревизијом школскога закона у троједној краљевини. Од В. 97. 113. Правила за живот из прича Соломонових. I. 104. II. 182. III. 296 311. IV. 372. Поправљање прописова и вештбање у краснопису. Од В. 106. Учитељска скупштина држана дне 1. апр. 1882. у Мохачу. Од Ђоке Јоановића 108. Опет комета 109. Нешто о лепом читању. Од Г. В. 118. Старајмо се за што боље васпитање наше женске омладине 120. 138. Лондонско друштво за испитивање природе. Од дра Ф. Вејдовског 123. † Димитрије Поповић, парох и намесник Сомборски. Од Николе Ђ. Вукићевића 129. 145. Упутство за свиларе. Превео Ст. Коњовић 140. Извештај о раду учитељског збора држаног у Будиму 12. маја 1882. Од Петра Берића. 150. Школе у бившој војеној крајини г. 188¹/₄. 152. Девојачка школа у Берну. 154. Граматика уз II. и III. читавку обих пучких школа у краљевини Хрватској и Славонији. Од И. Радивојевића 161. Предавање проф. Х. Гунде а о свиларству. Прибележио К. Б. 165. О домаћем и школском васпитању. Од Г. III. 167. 185. Надробно слово Арк. М. Милошевићу. Од Н. К. Максимовића 168. † Др Константин Пејчић. Од М. П. 172. Матерњи језик. Од К. Д. Ушинскога 177. 193. 209. 225. Допис школском листу с Дунава 187. Извештај о србекој учитељској школи Сомборској на свршетку 1882. школске године. Од Н. Ђ. Вукићевића 197. 212. Школске шетње 200. 215. Фантазија као извор плашњи. Од Светозара Арсенијевића 201. 217. Пословник срезког учитељског збора будимског 203. 230. Учитељ да буде свештеник. Од Ст. Коњовића 228. 244. Народна школа као васпитаоница. По Вису од И. Рад. 241. 257. 273. 289. 305 Школски извештај из Карловца. Од Петра Радуловића 247. Учитељска скупштина поджупаније румске. Прибележио И. Рад. 250. 265. 279. О усменом и писменом изразу мисли. Од Г. В. 259. „Учитељ да буде свештеник.“ Од Ј. Јеремића пароха 262. 277. 294. 309. Исказ о учитељима и учитељицама, који су били г. 1882. на продужном течају за учење мађарског језика у

Баји. Саопштио Христифор Бочкаји 267. Како може учитељство да стече боље мишење у народу? Од Г. Ш. 281. 298. Седница срп. нар. школског савета од 15. септ. 1882. 282. Електрични огледи у народној школи. Од проф. М. Петровића 291. 307. 326. Ревизија школ. закона у троједној краљевини 299. 313. 342. 359. 375. † Буро Даничић. Од дра П. 321 Како треба учитељ да поступа са морално поквареном децом? Од П. 328. 340. Извештај о VIII. ред. састанку шајкашког учитељског збора. Од Кузмана Миловановића 329. 347. О саосећању (учешћу) 337. 353. „Учитељ да буде свештеник.“ Од Г. Ш. 349. Учитељ и учитељица у заједничком браку. Од Г. В. 356. Општа правила школског зашита 375. Ваљан учитељ. Од В. 370. Друштво св. Саве у Брђанима. 374.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ:

Од *М. Петровића*: Дечије спасење дра П. Петровића 13. Дај ми, чичо, десет пара. Н. Ј. П. 13. Познавање домовине и света или отачаственица П. М. Никетића 44. Живот Димитрија Обрадовића, извео П. Деспотовић 78. Milan Dragojević Mijata Stojanović 79. Наука о познавању домовине и света Милана Настића 79. Приповетке мојој кћери Ј. Н. Буља. Свеска I. 93. Свеска II. 155. Občina Dvůžbovac Franje Stepanka 94. Српски свет П. М. Никетића 156. Мали свет од чика Стеве 239.

Од *Н. Ђ. Вукићевића*: Славенски апостоли Кирил и Методије дра Н. Милаша 219. 234.

У сваком броју: Школске вести, Разно, Некролог, Промене у школству, Упражњена учитељска места и т. д.

WWW.UNILIB.SR

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 1. У Сомбору 1. јануара 1882. Год. XIV.

РАСПИС НАГРАДА.

Да би од своје стране допринели живљем полету наше педагошке књижевности, расписујемо овим награде за три најбоље педагошке расправе, које ће у течају године 1882. изаћи у „Школском листу“

Прва је награда *три* дуката, друга *два* дуката и трећа *један* дукат.

Које расправе заслужују награду одредиће умољени председници, који су изван нашег уредништва и којих ћемо имена у своје време саопштити.

Награде ове могу добити само народни учитељи и учитељице. Расправе морају бити оригиналне, а при досуђивању награде неће се узимати обзир на обим расправе, него само на ваљаност.

Код расправа, које се патичу за награду, ваља то одмах при шаљању њихови писци да назначе. Иначе им стоји на вољи, да или одмах своје име потпишу или да га у запечаћеном писму својој расправи додаду. Писма уз ненаграђене расправе доцније ће се уништити.

Уредништво се нада, да ће овај први распис награда наћи одзива у нашем учитељству и да ће оно многобројно окушати своју снагу у утакмици, на коју га позивамо и која може бити само од користи за српску школу.

У Сомбору 31. децембра 1881.

Уредништво „Школског листа.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ПОЛОЖАЈ УЧИТЕЉА ПРЕМА НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ САДАЊЕ ШКОЛЕ.

(Предавање М. Петровића, читано у Х. главној скупштини хрв. педагог. књиж. збора.)

Кад каква установа дође до неког степена свога развитка, онда је врло поучно и корисно, да се назад погледа испитујући на путеве, којима је та установа развијајући се ходила. И путник, који је путовао кроз пределе, које није пре познавао, радо се осврће на стазе, које је прошао. Често он тада види, да је и краћим путем могао до своје цели да дође и да је можда остављао незнајући на страну и такове цесте, које би му више користи донеле, него гдекоја од оних, којима је ишао, а које бејаху сасвим безкорисне за цел његова путовања. Жали тада путник за изгубљеним временом и за приликама, што их је пропустио, али се најпосле утеши чињеницом, да је варање и блудна неизбежни артибут свега човечанскога. Колико њих излазише му на пут, једни да му послуже, други да га омету, на колико раскршћа морао је он да стане, те да лomi главу, куда ће и шта ће. Тако има сваки пут своје неизвесности и благо путнику, који га прође са што више користи а са што мање штете!

И наша школа је, велештована господо, као неки путник. Пут њен води из садањости у будућност, која се непрестано пред њом одмиче. Никад да јој лице сагледа, а неданимице мора за њом. Колико пута мора она да застане на том неосветљеном путу, да се разабере, иде ли заиста будућности на сусрет. Што пута дође она до раскршћа, незнајући шта ће и куда ће. Излазе пред њу добри пријатељи, звани и незвани, знани и незнани. Сваки би да је упути, сваки би да јој каже најбољи правац. Што пута стојала је школа на таквом раскршћу и што јој пута саветоваху: овамо и онамо! Ту свећенство: Овамо је спас, — тамо државници: Тамо је срећа! Ту машу научењаци: Овамо је светлост, — онамо војништво: Тамо те чека победа! Трговци зову на једну, занатлије на другу страну. Правници довикују: Ово је прави пут, — лечници зову: Тамо је извор снаге! Уметник би хтео, да је поведе овамо, ратар је вуче онамо. Шта пута морала је сирота школа под упливом толиких саветодаваца да се упути на цесту, која ју је од њене цели удаљавала, те је морала опет да се враћа на раскршће, на ком је заведоше, да бира нову стазу, стазу праве будућности.

Нема заиста, велештована господо, ни једне друштвене установе, која се развијала под толиким упливима као школа. Сви сталежи, све струке занимања и знања трудиле су се, да неки уплив у њој извојују, сви су тражили од ње услуге Појава је та с једне стране врло лепа, јер показује свестрано интересовање за школу, с друге стране је и оправдана, јер напредовање свију сталежа зависи битно од тога, каква је школа. И докле год се уплив појединих сталежа на школу ограничава само на представке и савете, донде он није штетносан, али чим пређе ту одређену границу, па хоће императивно да ступа, као што то видимо у државним саборима и министарским канцеларијама, које доносе школске законе и наредбе, а у којима је ретко правих педагога, онда таково упливсање мора да оштети истинско, опште васпитање, коме би управо школа имала једино да служи. Тако улазе многе ништаве ствари у школски организам, а идејама великих педагошких духова треба много година тешке борбе да стеку признање, које им скоро увек њихови савременици ускраћиваху. Није нужно, да наводим имена, сваки лист историје педагогије потврђује то. И нема те струке, у којој се стручњаштво могло још пре мало година тако да обилази, као у школству. Ту су се ствари сасвим обрнуле и они, који би требали да су меродавни, морали су да се задовоље подчињеном улогом. Учитељству није често остајало шта друго, него тешка задаћа, да у границама могућности исправља погрешке „од горе“, да у хрпи противунаравно нагомиланој сачува вечну, чисту језгру школе.

Посљедице таква поступања виде се још и на садањој школи. Ма да се садања школа развијала под уливом свију, ипак су су сви с њом незадовољни, сви имају да јој што пребацују. Не треба се томе чудити, јер то је обично у животу, да ко хоће свима да угоди, не угоди никоме. Колико прекора школи не морамо сваким даном да слушамо! Једни јој пребацују, да угушује идеалност, да јој је практично главно, да не одгаја доста моралу, да убија вољу за рад, да прави незадовољнике и немирњаке. Други ју коре, да је одвећ једнострана, да се у њој само учи, да хоће само знања да даје, у том да занемарује опште образовање духа, образовање воље и да не предуготовљава колико треба за практичан живот. Прекори, већ кад долазе од непријатеља, заслужују пажњу, али међу наведеним прекорима има и таквих, који долазе од правих при-

јатеља школе, од људи, који знају, шта школи треба, и ти су запета достојни, да се о њима што више премисља. То ми и морамо да чинимо, јер прави грешници перу и овде руке, а само учитељство чини се одговорним за дела, која није само оно стварало.

Народна школа има задаћу, да даје опште образовање. Према томе мора да се равна и њен наставни програм. Ма се шта пребацивало наставном програму модерне школе, то јој се мора признати, да се у њој јасно огледа тежња напредку. И ако је та тежња прекорачила дозвољене границе, онда то по начину њена постанка није никакво чудо. Загледаш ли у наставни програм модерне школе, видићеш у њој свашта. Ту поред разних религиозних предмета налазимо граматiku, стилистику, историју књижевности, аритметику, геометрију, географију, историју своју и туђу, зоологију, ботанику, минералогiju, геологију, физику, хемију, астрономију, права и дужности грађана, пољоделство, вртарство, свиларство, пчеларство, хигијену, књиговодство, красноречје, цртање, певање, гимнастику, много пута и какав стран језик, и још нисам сигуран, дали нисам оставио какву празнину у том лепом пизу, коме би у последње време хтели да додаду још ручни рад и за дечаке и војничке вежбе. Све то попримила је у свој наставни програм модерна школа, на коју се као у осталој Европи угледала и народна школа у Хрватској. Дакако да се ту захтева од свега по мало али кад се све скупи, излази ипак добра порција. Запета је то цело свеучилиште en miniature, у ком су штуденти кукавна деца. И ма да је модерна школа прогласила намтење као најнижу од духовних подобности, то је јасно, да се то обилно градиво погледом на доба ученика не да савладати, кад би и било како могуће иначе него прекомерним теретењем намтења. Али ја мислим, да тај терет не може да поднесе ив само намтење, које исто као и магарац може истипа многи товар на себе да прими, али му се тек ипак хртењача ломи. Долзи ми у памет слика детета, које је љубав са свију страна прекрила украсом и накитом, од којих је сваки за себе леп и драгоцен, али под сјајним товаром клонуло је сирото дете, да се не види из шаренила, те би чисто човек морао да запита: А где је дете? Наставни програм грађен је према свима обзирима, само се није узимао обзир на оно, што је најглавније, на оно за кога је он: на дете, по чијој природи мора пре свега да се управља

важштаће, као што је учио и пеумрли Песталоци. Преобичан наставни програм нове школе треба темељите ревизије у том погледу и интересе школе изискује, да се иста што пре изведе.
(Наставиће се.)

ЧИТАЊЕ ОПИСА

(Једна лекција из методике.)

Ако је у нижим разредима нар. школе главни посао вештбање у механичком читању, то је у средњим и у вишим разредима нар. школе један од најглавнијих послова вежбање у разумљивом читању.

Већ и само учење читања несме бити чисто механичко, него се има учитељ око тога старати, да ученици разумеју оно, што им се за читање задаје.

Кад ученици у трећи разред народне школе ступе, морају они у правилном и течном читању толико већ извештбани бити, да се могу предузимати вештбања у разумљивом читању.

Цель разумљивог читања је схваћање и разумевање садржаја и смисла прочитаног предмета; с' тога ће брижљиви учитељ овде поглавито око тога настојавати, да му ученици његови разумеју оно што читају, и да им за читање одређени предмет служи за напредовање у мишлењу и суђењу, и за бистрење разума и увиђавности.

Најзгоднији предмети за вештбање у мишлењу и суђењу јесу описи, што се у читанкама налазе.

За вештбање у разумљивом читању описа, препоручују се ова правила :

1. Учитељ одабере код куће предмет, који ће се идућег часа у школи, зарад вештбања у разумљивом читању предузети.

Пошто је одабрао предмет за разумљиво читање, мора се он брижљиво приправити за ваљано предавање тог предмета, а то ће бити, ако он помњиво прочита тај предмет, упозна се са садржајем и обликом његовим, као и са цјели, зарад које је предмет написан и у читанку стављен. Притом ваља да он размишља каква би питања код сваког одсека деци задавати могао, и с којим би познатим наукама могао дотични предмет у свеу довести. Уз то се има постарати учитељ, да му при руци буду спомоћна средства за очигледно упознавање ученика својих с тим предметом. Пошто се тако учитељ за предавање брижљиво приправио, добро је да расположај своје лекције писмено изради и у своју бележницу уведе обзирући се притом на време, које му стоји на расположењу при предавању дотичног предмета, т. ј. он треба да толико градива за наставу дотичног предмета одабере, колко му је могуће у одређеноме часу свршити, али та лекција свакојачко треба да има свог смисла, и да је тако расположена, да се из ње у своје време разумним начином настава у дотичном предмету продужити може.

2. Кад дође одређени час за читање описа учитељ изнесе деци пред очи и покаже саму ствар, која се описује у тој лекцији или њену слику, и разговара се с децом о тој ствари, по правилима очигледне на-

ставе, т. ј. он понуди децу да посматрају ту ствар и да кажу њено име, број, делове, боју, облик, градиво, — ако је рукотворна ствар сготовљача и употребу; ако ли је природна ствар, њене особине, њен развитак и живот, употребљење и корист или штету, што од ње имамо.

Догод учитељ овако децу за читање припрема, имају сва деца у њега гледати и пажљиво слушати, шта им он говори, пазити на оно што им он показује и на учитељева питања одговарати.

У школи са више разреда у место оваке припреме може се у старијим разредима употребити најпре за тихо вежбање читање дотичног предмета, док се учитељ са другим којим (млађим) разредом непосредно бави. А после оваког тихог читања, учитељ зада неколико zgodних питања за уверити се да су ученици доиста пажљиво читали, и тим се за читање на глас приуговорили.

3. Учитељ зада да ученици дотични предмет читају. Сви ученици нају читанци исти предмет, а само прозвани ученик чита на глас. Сваки ученик чита на глас само по један одсек из читанке; а ако предмет није на одсеке подељен, или ако је поједини одсек врло дугачак учитељ га има још приликом своје припреме на zgodне одсеке поделити, и наредити, да сваки ученик себи одсеке оловком бележи.

4. Кад се одсек прочита деца оставе књигу на скамију изврнувши је, па пазе шта ће их учитељ питати. Учитељ задаје zgodна питања да се увери како су и у колко су ученици прочитани одсек схватили. Ова питања имају бити према садржају прочитаног одсека различита. Уз њих придода учитељ и гдекоје катихетично питање, да би се тим деца на размишљање подстакла.

Најпре се задаје питање, па се онда знаком или прозивањем одреди, који ће ученик на питање одговорити. — Овако се пита стога, да сви ученици на задато питање пазе и о њему размишљају, јер иначе, кад би се најпре једно дете прозвало па онда питање задао, друга деца не би хтела пазити, знајући да је већ прозван онај, што на питање одговорити има.

Прозвани ученик уставши, одговара у подпуној реченици, сећајући се и расуђујући о садржају прочитаног предмета. — Ако се у тексту питање налази има се одмах после прочитаног питања ученик упутити да на њ одговори. Приликом дечијег одговарања има учитељ децу опомињати на правилно изговарање и употребљење српских речи у место туђинских и неправилних израза.

5. Ако се у предмету за читање налази погрешака или одвише простачки и неупутни израза, — као оно у будимским и хрватским читанкама, — учитељ мора одмах при првом читању казати деци да то исправе или са бољим замену, да не би деца неправилност и погрешку што је у читанци, за углед ма у ком обзиру узела. Што је овде речено то важи не само за описе него и за остале предмете, који се у школи предузимају. У сваком случају где се шта поправити мора, пошто се поправка изведе имају још узастопце два до три ученика тај исти одсек прочитати; а међу тим има се учитељ уверити дал је сваки ученик на

дотичном месту у својој књизи, по његовом упутству поправио, што је за поправљање или изоставио што је за изостављање.

6. Понеки пут може се захтевати после разговора о садржају дотичног одсека, да један ученик сав садржај истог одсека својим речима понови.

7. Овако се предузима сваки одсек редом, а кад се цео предмет прочита, зада учитељ ученицима, да код куће тај предмет на глас читају, и да родитељима казују шта им је учитељ показао, о чему се с њима разговарао и каква им је упутства давао. Ако се ствар, што се у тој лекцији описује, код куће дечије налази, упутити их ваља да је код куће добро прегледају, и сравне са оним, што се о тој ствари у школи говорило. Особиту важност ваља полагати на то, да се ученици упознају са употребљеном и коришћу предмета и оруђа, на дому, у газдинству, радиностима, занатима и у трговини.

8. Следећега за читање описа одређеног часа имају деца још једанпут задани предмет на глас читати сваки по један одсек, али се овом приликом између одсека никаква питања не стављају, него се само чита течно ради осведочења да су се ученици код куће у читању вештабили.

9. Пошто се овако цео предмет поново прочита, учитељ задаје у систематичном реду питања о садржају предмета, на која прозвани ученици у поднуним реченицима одговарају употребљујући у одговору чисте српске речи и граматичне изразе.

Ова питања добро је написати и на табли школској, и то свако за себе са знаком питања. На свако овако питање прозвани ученици одговарају устмено а затим одговоре сваки на својој таблици за тихо вештабање напише. Ови се одговори затим са таблице у целости прочитају, и ученици један другом поправљају правописне погрешке.

Ово је уједно и најбоља припрема за пимене саставке у старијим разредима народне школе.

ИЗ ШКОЛСКОГ ЖИВОТА.

I.

Године 187³/₄. бејаш учитељ I. мушк. разр. у вароши Б. Ц. За божић ваљало ми је изучити три ђака, да лепо читају апостол. Пазио сам увек, да читање апостола буде као награда и отликовање ђацима, те сам дакако за тај посао бирао најбоље и најзаслужније. Но при избору том морао сам се осврнути и на поједине сталече моје школске општине, ма да школа у својој области не познаје сталече. Узем дакле Перицу, трговачко дете; Тошу занатлијско и Живана ратарско дете. Отац овог последњег у толико је ратар, што кад и кад копа и ради туђе њиве и винограде за извештан део плодоужитка или за надницу, јер својих непокретности — осим једне куће — није имао; иначе је био пудар варошки. Живан ми беше најбољи ђак, али он је сиромашко дете, па још циганче, а то је доста па да неразумни људи повикну на учитеља: расни!

Потражио сам савета у својих садругова, посаветовах се са учитељем и учитељицом. Ова последња је одлучно била противна томе да

мој Живан чита апостол а учитељ је за то. Разлози учитељеви беху те-
мељитији и ја учиних тако. Изучише моји ђаци апостол, ал Живан нај-
лакше и најбоље. Дође и бадњи-дан, ја одржах још и последњу пробу
са моји читачи а у присуству мојих колега. Добро је! Ал ћу ја занита-
ти: А шта ће Перица добити од оца, ако сутра лено очита апостол?
Даће ми отац *дукат* а мати *форингачу*, — одврати дете. А ти Тошице?
Мени ће отац купити *добош*. А шта ће мој Живан добити? Мој отац је
рекао, да ће ми одма сутра дати *батак од курка* — одговори Живан ве-
село. Смешно, ал је ипак истинито. Сиротан мој, он на дукат и не по-
мишља, та он можда не зна да те *ствари* и има у свету! Њему је довољ-
на награда *курков батак* а и овај мора да је велика реткост у сиромаш-
ном дому оца његовога.

Прође божић. По вароши су разни људи разних и ђуди; неким
је то злочин што је најбоље и најмерније ђаче читало апостол на божић;
е ал је оно сиромашак! — Нашла се и једна божија душа, те је мо-
га сиротана оденула од главе до пете. Нико сад сретнији од њега! — Ја
сам са својом савешћу био сасвим на чисто као и данас, а и противници
полако попустише и подлегосе разлозима здравог разума, пак се и уве-
рише, да ја нисам учинио ни више ни мање, него оно што је правично.

* * *

Прошле вакације шећем се ја са мојим пријатељем П. по истој
вароши; недалеко од нас стадоше неке натоварене таљиге, које је једва
вукао мршави мрков; са таљига скочи деран преда ме и маши ми се ру-
ци. „Ја сам био ваш ђак, Живан“ — и очи му се радосно засветлише.

Разабрао сам да га боља судба не чека него оца његовог, но се
тешим тиме, што сам своје учинио те ми је и ђак благодаран, а благо-
дарност је голема награда за учитељске труде.

Г. В. учитељ.

НОВА ВАЖНА НАРЕДБА КР. УГАР. МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ.

Његова Преузвишеност г. кр. угар. Министар за богочаст и јав-
ну наставу упутио је 1. Јануара о. г. по новом, под бр. 1 врло важну
наредбу на управне савете државних учитељских и учитељичких школа,
које садржај у обширнијем изводу читатељима нашим саопштавамо:

„Желећи да се особита важност полаже на практични задатак
народне наставе, од како државне учитељске и учитељичке школе постоје
главна ми је брига била на то управљена, да се у њима онакови учите-
љи и учитељице изображавају, који ће кадри бити наставу и васпитање
поверене им деце практичним правцем водити.

Јер ја сам уверен да је учитељ душа школе, и да од његовог
образовања, од његове ревности и укупног рада зависи не само успех
наставе у ужем смислу, него и уплив школе на живот и на будући на-
раштај.

Да будуће поколење а особито онај највећи део народа, што из
основне народне школе управо у живот ступа, не добије само нека из-
вестна знања у школи, него да из њега постану разумни, поштени и по-

лезни чланови грађанског и човечаског друштва, и да одрасту телом и душом здрави и снажни: нужно је, да се народна настава таким правцем руководи, да сваки који из основне школе изиђе зна оно што је у просвећеној држави сваком разумном човеку без разлике, мушком и женској, знати нужно, то јест: да зна разумљиво и течно читати, своје просте мисли писмево правилно изражавати бар у толико да може писмо написати; да зна основе рачуна у колико се ови у животу употребљују; а уз то треба да сваки себи присвоји практична знања која се у кућарству и газдинству непосредно употребити могу, дакле до позна најглавније природне законе, да се упозна са природним производима, да добије појам о основним чињеницама поветнице, земљописа и државног живота; а особито да сваки себи присвоји оне практичне вештине с којима ће се моћи у кругу свог позива користити; мушка деца ваља да се упознају газдинством, женска са пословима домаћичким, кућарством, женским ручним радом, а једна и друга да науче основе науке о чувању живота и здравља, које ће основе после школе имати живот да у практичном правцу попуњава и усавршује, дочим се у школи свему томе само темељ полаже.

По себи се разуме, да народна школа, уза све ово, има још један узвишени задатак, а то је: душевном развоју детињем моралну основу положити, да од деце школске постану људи *поштени, значајни* (карактерни), *побожни, домородни и човекољубци, аути поуздања у Бога, радени, вредни и у послу изграјни*. Семена ових врлина може и треба да засеје и однегује учитељ у пријемљивој души својих питомаца не само читањем поучних чланака и устменом наставом, него по преимућству и *својим узоритим примером*.

Кад дакле народна настава има оваке узвишене задаће, и како се те задаће само извршити могу, ако је у народној школи пристављен учитељ, који је кадар поверену му децу у оваком правцу обучавати и васпитавати; то из тога сједује, да се тежиште народне наставе мора тражити у учитељским школама и у образовању учитеља, и обратно суд о успеху рада у учитељским школама не треба тражити у самим тим заводима, него у основним школама, у којима делају учитељи, што су изишли из тих учитељских школа.

Испитујући посљедице наставе учитељских школа по радњи народних учитеља и по успеху у народним школама, долазимо до тога искуства, да и сам већи део новијих учитеља и учитељица, што из садашњих учитељских школа изиђоше, више старања полаже око предавања теоретичних, у наставном плану за народне школе прописаних предмета, предавајући их редовно по ручним књигама, — него *на само разумљиво читање, на вештање у читком и чистом писању и у најпростивијим писменим саставцима*.

Шта више осведочио сам се да учитељи још мање бриге обраћају на то да ученицима дају практична за живот нужна знања према околностима места и будућег позива њиховог; а најмање се старају око толико нуждног по свакога а особито по децу привикавања чистоће, и на поуке о чувању здравља.

Будући да треба, по мом уверењу, да се учитељи и учитељице у учитељским школама тако изобразе, да могу после изласка из њих у сваком обзиру задатку свом одговорати, то сам ја желио још и у наставном плану за учитељске школе, да остварим озго назначене тачке.

Али наставни начин не може се никада подпуно изразити у самом наставном плану, пего је к томе нужно још и пространије обавештење. Ја ово мислим да се може у једну реч саставити, а то је: „*практични правац наставе.*“ На ово ваља да се највише важности полаже у учитељским школама, како би се тим путем целокупној основној настави практичан правац обезбедио.

Нека се дакле уче од сада приправници и приправнице у учитељским школама, како ће по времену у народним школама као учитељи и учитељице, покрај ваљаног избора најнужднијих знања, главну важност полагати на разумљиво читање, на чисто, читко и добро састављено писање и на основе рачуна; нека им се дају упутства да уз сваку наставу а особито уз наставу у читању очигледним начином упознају децу са основним и најнужднијим природним, историјским и земљописним знањима; и напоследку нека се практично, то јест посредством радње уилету у круг наставе: *газдинство и нижа радности*, та главна средства за народно издржавање и живљење.

Све ово може и ваља да се у учитељским школама у свези са познавањем природних закона практично и радећи предаје, а уз то још ваља да се приправници и приправнице упознају са начинима, навикама и поступцима како се здравље телесно чува.

(Свршиће се.)

Т Е Л Е Ф О Н .

Телефон је справа, којом се служимо за преносење изговорене речи у даљину. Помоћу телефона можемо да се разговарамо са лицима, која су далеко од нас по више миља. Већ у зиму г. 1877., кад је истом ова важна справа изумљена, набавио ју је физикални кабинет учитељске школе и огледи ш њим чињени су не само овде у Сомбору између појединих кућа, него се помоћу проводних телеграфских жица разговарасмо на телефоне са познаницима у Бездану, Апатину, Кули, па чак и у Сегедину. Свако, ко је имао прилике, да присуствује тим физикалним забавама, био је пун дивљења и свако је био уверен, да том изуму предстоји велика будућност.

Електрицитет је снага, којом телефон преноси говор. Он је врло просто састављен. Први телефони били су Белови. Тај телефон састоји се из једног магнета. На једном полу тог магнета налази се калем, око ког је обвијена металична жица. Пред тим полом стоји танка плочица од меког гвожђа, а пред њом уста од дрвета, као што је и цео магнет обвијен дрветом. Оба краја жице око пола пролазе кроз то дрво и у произвољној даљини споје се помоћу вијака са крајевима жице од другог телефона. На један телефон се говори, на други се слуша. Кад се на уста, што су пред плочицом од гвожђа, говори, онда та плочица треће и њеним покретањем производе се промене у магнетичном стању магнета. Услед тих

промена постају у жици, што обвја пол, индукционе струје, које се пренесу на жицу, што је око пола другог телефона, који се налази на другој станици. Тим се производе у магнетичном стању тог другог магнета исте промене као у првом и плочица од гвожђа, што је пред њим, мора исто онако да трепће. Кад се тада на уста тог другог телефона стави уво, онда се чују та трептања као говор, јер као што је познато постаје звук усљед трептања материје, која и околни ваздух узталаса, те га ти ваздушни таласи донесу у наше уво. На једној станици изговорене речи чују се тим начином са свима особинама тона на другој станици, тако да сасвим јасно можемо да познамо глас, ако долази од каквог познатог нам лица. Само су тонови, што их преноси Белов телефон, тако слаби, да се телефон мора сасвим близу ува да држи, да се разговетно чују речи из даљине. Та околност отештавала је јако његову практичну употребу и због тог су се дали многи физичари на посао, да ту ману које мењањем форме магнета, које променом у форми уста исправе. Доиста им то пође за руком и онда се већ праве телефони, који потпуно одговарају захтевима практичности.

Чим је сазната практична важност телефона, поче одмах и његова употреба. Америка је ишла напред. Већ у почетку г. 1879. продала је само Белова фабрика 12000 телефона, а у септембру г. 1880. нарастао је тај број већ на 85000. Најпре се употребљавао телефон између различитих просторија једне исте фабрике, између радионица и канцеларија, између површине земље и дубине рудника за разговор са раденицима и званичницима итд. И у болницама показао се телефон врло целисходан, нарочито код прилепчивих болести, где је опасност да се преноси прилепа из једне собе у другу употребом телефона знаменито умањена.

Кад се телефон после даље усавршио, да је већ било могуће споразумевање на растојањима од 75 и више километара, почеше њим од чести да замењују телеграф: различите тачке телеграфске мреже спојене су телефонски са местима, која су била дотле без телеграфске везе, јер не беше у њима zgodних лица, да рукују много сложенијим телеграфским апаратом. Нарочито је то рађено у Немачкој, где је на крају 1880. било преко 1000 места, која су помоћу телефона увучена у телеграфску везу.

(Свршиће се.)

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Београд.) Управа учитељског удружења издала је позив на претплату на свој лист „Учитељ“. У истом ће се расправљати чисто школска питања са теоретичке и практичне стране, а нарочита пажња обраћаће се на практичан рад у школи. „Учитељ“ ће излазити 3 пут месечно на целом табаку, а цена му је 8 динара годишње. Поздрављамо искреном добродошлицом новог друга на пољу нашег педагошког повинарства и желимо, да његов рад буде берићетан за српску школу. Веза, која треба да снаја сво српско учитељство, изискује, да се и учитељство на овим странама одзове подuzeћу учитељског удружења. — 20. дец. пр. г. био је састанак београдских грађана, на ком се договарало о начину, како да се оснује „Београдско друштво за телесно вежбање и борење.“ Потреба

оваких друштава осећа се код нас већ одавна и радујемо се што је ето у Београду учињен први озбиљан корак, да се подмири та потреба. За председника друштву изабран је у признање заслуга као први учитељ гимнастике у Србији г. п. Ст. Тодоровић. — „Васпитач“ престао је да излази.

(У предлогу закона о основним школама) учинио је главни про-светни савет до сад ове важније измене: у чл. 3. избрисана је подела основних школа на ниже и више, те тако основна школа — мора бити *сауда са шест разреда*. — Чл. 4. у коме се говори о продужним школама које би замењивале V. и VI. разред редовне основне школе, такође је избрисан. У чл. 5. који говори о наставним предметима, додато је познавање грађанских права и дужности (по предлогу Свет. Николајевића), цртање (по предлогу одборском) и војничко вежбање — уз гимнастику (по предлогу председника дра Панчића). — Отпали су чл. 7. и чл. 8. Први је говорио о том где ће се више основне школе за женску децу подизати; а други је говорио о стручним течајима за поуку у разним пољопривредним и занатским пословима и вештинама, који би се држали покрај основних школа. — Чл. 9. преиначен је тако да у шесто — разредној основној школи морају бити најмање два учитеља, и то у прва четири разреда и у последња два разреда бар по 1 учитељ. (В.)

(*Загреб*) У седници земаљског школског одбора од 2. дец. истакао је г. Клајић мњење, да би грађанске и више девојачке школе ваљало саввим преустројити и дати им практичнији правац. То мњење је одбор једногласно уважио и именовао је пододбор, који ће имати да просуди, како би се то постигло и да образложен предлог с том поднесе. — Како „Hrvatski učitelj“ јавља, плаћа кардинал надбискуп тај лист за све школе својих парохија. Именовани педагошки лист заузима верозаконско становиште. — За предстојника одељења за богочаст и јавну наставу наменован је г. И. Вончина. — Земаљска влада издала је под 14. д. п. г. наредбу, којом се одређује, да учитељи не смеју примати службе нити главара нити одборника управних општина и да се имају они, који речене службе у овај пар обнашају, истих одмах одрећи. На ово примећујемо, да је исту таку наредбу недавно издао доњоаустријски земаљски школски савет, али један од погођених учитеља поднео је против те наредбе призив министарству просвете, које је тај призив уважило и земаљски школски савет позвало, да поменути своју наредбу стави „изван крепости.“

(Из извештаја о школама у краљевини Саксонској,) који се односи на стање од 1. дец. 1880., видимо, да су од 2165 народних школа 55 школа полазила већином лужичко-ернска деца, а у 10 школа било је само деце лужичких Срба. У извештају се не каже у колико је осталих школа било и Србаља.

(Буџет за јавну наставу у Француској) износио је г. 1880. око 26 милиона франака, а за ову годину уврштени су 92 $\frac{1}{2}$ милиона. Ниједна држава у Европи не троши данас толико на школе као Француска. У самом Паризу вотирало је општинско веће за ову годину 20 милиона франака, да се употребе за градење нових школа и репаратуре школских зграда.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

1. *Дечије спасење написао Др. Ник. Петровић. У Београду штампано у државној штампарији 1881. 8^о с. 117. Цена?*

„Дечије спасење“ је post scriptum „Дечијим јадима“, које смо приказали нашим читаоцима у 3. броју овога листа од г. 1880. Глас хуманитета, којим је г. писац онако јасно и гањливо проговорио у том делу, задобио му је одмах наше симпатије и ми га поздрависмо пуним срцем као речита заступника оних, које је све напустило, бедне и јадне сирочади. У „Дечијем спасењу“ приповеда нам исти писац, шта је све чинио и колико се морао борити, да допринесе, да се ублаже дечији јади, те да се спасу стотине напуштене и заборављене деце. Пуних пет година агитује већ он за ту ствар и истрајност његова у тако човекољубивом делу заслужује највећу хвалу. Он је дочекао радост, да види ужежен луч спасења, хуманитарни његови подвизи стекли „угаони камен“ у друштву за потпомагање и васпитавање сиротне и напуштене деце у Београду, које је основано 20. јануара 1880. Ми смо уверени, да врли г. писац не сматра тим своје спасоносно делање за окончано, него да ће свом снагом настојати, да луч спасења заветли што ширем колу.

У првој половини књиге упознаје нас г. писац са енглеским заводом за српску сирочад, што га је основало енглеско милосрђе г. 1877. после првог рата у Београду и којим је управљао сам наш г. писац. У том заводу беше смештено 67 сирочади. Он је кратко време постојао, јер је тадања српска влада мислила, да јој је дужност, да тај завод затвори. Писац нам потанко прича о организацији тог завода, која је била сасвим пијетистична. Да ли је то тако захтевала воља енглеских оснивалаца? По духу, у ком г. писац пише, наклоњени смо да мислимо, да је он сам по свом убеђењу унео пијетистичан правац у завод. Многи његови обрти живо нас сећају на Аугуста Хермана Франке-а, ком је срце било такођер пуно љубави за сиротињу и који је из незнатног почетка подигао један од највеличанственијих завода на европском кону, велико сиротиште у Хали. Да ли је биљка западњачког пијетизма уопште за српско земљиште, то је питање, о ком не можемо овде на брзу руку да расправљамо. Али већ сам покушај, да се она код нас усади, мора интересовати све учитеље. То је за њих један узрок више да похите, да се упознају са филантропским радом г. дра Петровића.

2. *Дај ми, чичо, десет пара. Н. Ј. П. У Београду штампано у државној штампарији 1881. 8^о с. 29. Цена?*

Исти писац, који је написао „Дечије спасење“, сећа друштво у овој књижици на једно велико друштвено зло, које ваља лечити и које се може излечити. И заиста ће се сви са г. писцем у том сложити, да је појава деце, која просе по улицама и на гробљу, болест нашег друштвеног живота. Писац показује, како се милосрђе најпрво одзива тој врсти просијака. Али то не чини зло мањим, него још мами другу децу у ту жалосну војску. Ипак, кад би се милосрђу дао други правац, спасли би друштво од тог зла. Ту цељ тежи да постигне друштво за помагање и васпитање сиротне и напуштене деце у Београду. Кад би они, који

удељују „десет пара“, а не мисле више о томе како су их уложили, упутили те паре том друштву, не стало би за кратко време деце, која просе; новац, који се уложи у тај фонд уродиће богатим плодом, а нас би ослободио од толиких немилых призора. Ма да именовано друштво постоји истом годину дана и ма да нема више од 80 чланова, то је оно ипак већ осморо сиротне деце спасло не само од нужде, него је узело на себе и то старање, да их упути, како ће постати корисни чланови човечанства. У „Дај ми, чичо, десет пара,“ имамо дакле позив на грађанство, да што ревносније потпомогне човекољубиво друштво, које се основало у Београду, како би исто могло што успешније да ради и да спасава. Шта би све могло то друштво да учини, да којом срећом пођу што више њих примером врсне браће Крسمановића, који су на друштвене цели поклонили 5000 динара!

М. Петровић.

Р А З Н О.

(*Његово ц. и ап. кр. Величство*) изводело је наименовати за српског патријарха Његову Преузвишеност Господина Германа Анђелића, епископа бачког.

(*На жртвеник просвете.*) Његово високопреосвештенство, господин *Герасим Петрановић* изводео је и ове године претплатити „Школски лист“ осим за себе још и за православну консисторију у Котору, за српску фондациону школу у истом месту и за братство православног манастира Прасквице. Пречасни господин *Сава витез Стоичевић*, игуман манастира Кувеждина, претплатио је „Школски лист“ за г. Бранка Влашкалића учитеља у Грабовцу, а врли родољуб г. *Лука Л. Јовановић*, кр. брзојавни надчиновник у Загребу и за ову годину за српску школу у босанском Шамцу. Г. *Петар Тошаловак* учитељ у Сомбору, претплатио је наш лист за једног приправника. Честити грађанин Суботички г. *Ђорђе Карановић* претплатио је „Шк. лист“ за г. Глишу Ковачевића учитеља у Бихачу. *Госп. Антоније Јанковић* трговац у Сомбору претплатио је за школу у Маркушици, *Др. Јован Пачу* лекар у Сомбору претплатио је за српску школу у Кнезу, а г. *Стеван Арсенијевић* учитељ у Сомбору за српску школу у Дубици.

(*Књижевност.*) Књижара браће Јовановића у Панчеву издала је и на крају прошле године две илустроване књижице за најмлађу децу под насловом: „Дечије доба“ и „Шта деца воле.“ — Од исте књижаре достављене су нам још и ове две нове књиге: „Псалтир“ цена 22 н. и „Житије св. оца Николаја написао по црквеним изворима и предањима Александар Павловић парох самошки.“ Цена 20 н. — Добисмо књигу: „По методи Тусен-Лаугенштајтовој. Настава за темељно учење мађарског језика од Адолфа Родера. Српски од Стевана Коњовића, учитеља и Косте Берића, учитеља на в. дев. шк. У Сомбору издање књижаре Миливоја Каракашевића 1882.“ Дело ово излазиће у писмима, сваких 14 дана по једно писмо од једног табака (у облику првог писма, што га примисмо), а биће свега 30 писама. На цело дело претплаћује се са 5 ф., а по-

www.једина писма стају 20 њ. Претплата се шаље књижари Миливоја Каракашевића у Сомбор. — Иста књижара намерава да изда скорим мађарско-српски речник.

(*Сарајево.*) Овдања српско-православна општина приређује о св. Сави беседу у корист сиромашне школске деце. То ће бити прва беседа у Сарајеву. („С. л.“)

(*Из Томашевца*) хвале јако јавну ревност тамошњег учитеља г. Б. Поповића. Његовим заузимањем основана је у том месту занатлијска задруга.

(*Петроварадинско брдо.*) Код нас се опште држи, да тврђава Петроварадин стоји на серпентину. Писац ових редова имао је прилике да ове зиме посмотри тунел, што је пробијен испод Варадина. Прогледавши разбачено камење, на ком има јасних отисака од биљака, и после положај и облик стена уоколо, изрекао је он одмах свом пратиоцу г. И. Бурјану, надзорнику српско-народних добара, тврдњу, да те стене нису *серпентин*, него *шкриљац*. Како се ја не бавим специјално геогнозијом, то сам мислио да побудим на ближе испитивање којег од мојих знанаца. Али ево већ у седници југославенске академије знаности и уметности од 4. јан. т. г. читана је расправа проф. М. Кишпатића о „Трахитима Фрушке горе.“ Овај познати хрватски геолог наводи одлучно да се петроварадинско брдо састоји из *зелених амфиболних шкриљаца*, које пробијају две греде трахита. Његову тврдњу сматрамо сасвим за основану. Мислимо, да ће тим бити учињен крај басни о петроварадинском серпентину. (М. П.)

(*Царева милост.*) Његово Величество наш премилостиви цар и краљ изволио је наредити да се на месту изгорелог позоришта на рингу (Ring Theater) у Бечу сазида велико здање, од којег ће се доходици на вечна времена бечким добротворним задругама на подпомагање сиротиње сваке године издавати. Заједно са тим здањем подићи ће се црквица, у којој ће се сваке године за спомен и покој душе погорелих жртава заупокојна служба држати. Сав трошак на зидање као и потребну закладу даје великодушни монарх.

(*Париз.*) Удова познатог француског адвоката и државника Жила Фавра, свећеничка кћи из Доњег Елсаса и управитељка једног вишег женског васпитног завода, постављена је сада за управитељку новоосноване женске пренарандије у Севру код Париза.

(*Свеучилиште у Берну*) полази ове године 31 женскиња; 29 су уписане у медицински, 2 у философски факултет.

(*Хинин и хинолин.*) Хинин је познат као тако изврстан лек, нарочито против наступне грознице, да нема у том погледу ниједне лекарије, која би му била равна. Али је то тело врло скупо, те му је употреба ограничена. С тога се већ давна појавила тежња код хемичара, да изнађу начин којим би могли хинин да произведу синтетичким путем или да бар изуму средство, које би имало иста својства као хинин. Ово последње нађено је доиста у хинолину. Он је бистро, горко уље без боје, које се не раствара у води. Сад се већ гради у већим количинама упливом сумпорне киселине на смесу од анилина, нитробенцола и глицерина. Хинолин није тако јако горак као хинин, и због тог га болесници лакше узимају

него хинин, што је особито важно код деце. Пошто живце скоро нимало не ремети, то спаја у себи сва добра својства хинина, а превазилази га у том, што је јефтинији и лакши за узимање, далеко пак надмаша салицилну и карболну киселину. У практичкој медицини употребљаван је већ хинолин са истим успехом као хинин код боловања од маларије, наступне грознице, кашља рикавца, тифа и неких других болести. Изгледа дакле, да том телу предстоји велика будућност за благо човечанства, које се пати.

РАЧУНСКА ЗАДАЋА НАШИМ ЧИТАОЦИМА.*)

Ја сам двапут старији него што си ти био кад је мени било толико година колико ти сад имаш, а кад ти будеш толико година имао колико ја сад имам, имаћемо обоје шездесет и три године. Колико је мени година?

(Ова задаћа ваља да се реши закључивањем. Који од наших п. н. читалаца исту реши, молимо га, да решење уредништву овог листа пошаље. Решење предложене задаће заједно са именима оних, који су је решили, саопштићемо у 3. броју.)

*) Ниједан сталеж нема толико потребно да се усавршује и утврђује у знању, што га је изнео из школе као наш учитељски. Уз то је бављење са науком најплеменитија забава, која даје највише задовољства и среће. А ко има више узрока, да прибегава том извору, него учитељ, ком су већином други извори узвишеније забаве затворени! С тога мислимо, да ће нам наши п. н. читаоци одобрити, што ћемо одсад у листу и оваким стварима да их забављамо. У.

НЕКРОЛОГ.

Ноћу у очи бадњег дана преставио се у Карловцима темишварски владика *Георгије Војновић*. Покојник је био наш најмлађи владика и опште поштован са своје благости и свог доброг срца, а колико је био пријатељ српској школи, види се отуд, што је прошле године држао „Школски лист“ за десет најсиромашнијих општина своје дијецезе. Нека је вечна успомена ревниосном архинастиру!

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељица за женску школу у Кумани. Плата 400 ф., стан и огрев. Рок до 30. јан. Молбенице се шаљу месно школском одбору у Кумане (торонт. жупанија.)

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Глиши Шпановићу уч. у Гацком. Имате да пошаљете још 1 фор., на њега примати лист до краја године. — Р. Г. В. уч. у Б. Инчекујемо обеан прилог; овај је стигао касно за последњи број. — Преч. г. Т. Ђ. пароху у Досину. Читаоница у Борову има да доплати још 50 нов. (поштанском упутницом), на ње добијати лист до краја године. — Гђи С. М. учитељици у Из. Примљено за прошлу годину. Молби вашој за доста ће се учинити. — До сада су приспели ови чланци и расправе: „Школске штедионице“, „О домаћим задаћама“, „Изображавајмо себе, да можемо друге изображавати.“

Новим претплатницима дајемо све бројеве „Школскога листа“ за г. 1881. за само 2 ф. (5 динара). Али пошто потпуних екземплара нема много, то молимо ону господу, која на исте рефлектују, да се са наручбинама пожуре. И од год. 1880. имамо још бројева од друге и треће трећине године, које све дајемо за 50 нов. (1 динар).

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.